

W a a n z i n e n S n e e u w

Een avond achter gesloten deuren

Willem Keizer

Waa
n
z
i
n

e
n

S
n
e
e
u
w

Een avond achter gesloten deuren

2025

Uitgeverij de Brouwerij
Maassluis

ISBN 9789083418445
nur 301

©2024 Willem Keizer

Coverontwerp: Marijn Kester en Denizay Ögmen

Uitgeverij de Brouwerij | Brainbooks
www.uitgeverijdebrouwerij.nl
info@brainbooks.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door printouts, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

and I laugh, I can still laugh, who can't laugh when the whole
thing is so ridiculous that only the insane, the clowns, the who-
res, the horseplayers, the bankrobbers, the poets...
are interesting?

Charles Bukowski

INHOUD

Woord vooraf	11
Plattegrond van de High Care Afdeling	19
Zonder Hoofd	21
Hardcore vibes uit de thee van Proust	30
Suzanne Facebook	51
Kamer 17	60
Aspireren	64
Privé-eiland John	79
Langs de deuren	83
Dwangmedicatie aanbieden	95
Landen op de maan	103
Het diner van Teun	110
Nabespreken en weer door	114
Stroh rum voor de Champions League	130
Palmbomen op de wc	139
M&M'S: Maatpakken in een Mercedes	161
Fight Club-roes	180
Chaos en as	187
Het achtuurjournaal	195
Warming up	206
In de sluis van de IC	213
Thuis	223
Zoethout	230
Ziiyech, Ziiiyech!	244
Even schaken voor het slapen gaan	248
Twee rode kaarten	260
Het schip van Neurath op woeste zee	271

‘Op dat ogenblik ontdekten ze dertig of veertig windmolens die in die dreven staan en zodra Don Quichot ze zag, zei hij tegen zijn schildknaap: ‘Het geluk leidt onze zaken beter dan wij hadden kunnen dromen: je ziet immers, vriend Sancho Panza, hoe daar dertig of nog wel meer kolossale reuzen opdagen die ik van plan ben te bestrijden en allemaal van het leven te beroven, en met de buit zullen wij een begin maken met onze rijkdom. Dit is een eerlijke oorlog en het is een grote dienst aan God zulk kwalijk gebroed van het aardoppervlak te vagen.’

‘Welke reuzen?’ zei Sancho Panza.

‘Die daar,’ antwoordde zijn baas, ‘met die lange armen, die bij sommigen wel bijna twee mijl lang zijn.’

‘Kijk uit wat u doet, heer,’ antwoordde Sancho. ‘Die dingen in de verte zijn geen reuzen maar windmolens en wat armen lijken zijn de wieken, die worden rondgewenteld en de molensteen laten draaien.’

‘Het is duidelijk,’ antwoordde Don Quichot, ‘dat je geen ervaring hebt met avonturen: dat zijn reuzen; en als je bang bent, moet je maken dat je wegkomt en een gebed zeggen terwijl ik een hevige, ongelijke strijd met hen aanga.’

De vernuftige edelman Don Quichot van la Mancha

-Miguel de Cervantes Saavedra-

WOORD VOORAF

Ik werk nu zo'n zes jaar in de psychiatrie als verpleegkundige en in deze periode was het vaak mijn taak mensen met psychotische denkbeelden in goede banen proberen te leiden. Dit doen we o.a. middels ondersteunende gesprekken, psycho-educatie, en (gedwongen) hulp bij medicatie inname. Het streven om mensen te behoeden tegen in galop richting windmolens te verdwijnen door de teugels te grijpen is meestal nobel, maar de praktijk laat zien dat het evidence based teugelgrijpen in de psychiatrie met zeer wisselend succes wordt beoefend. Dit betekent dat ik na deze korte periode in de psychiatrische hulpverlening nog niets sluitends durf te zeggen over de taakverdeling tussen patiënt en zorgverlener. Op goede dagen, windstil en zonder windmolens aan de horizon, geloof ik oprecht dat ik een Sancho Panza-rol kan vervullen en een onwelwillende zorgkrijger kan behoeden voor al te schadelijke gevolgen van gedoemde avonturen. Maar... dat zijn de winstille dagen zonder windmolens aan de horizon. En in de acute psychiatrie van een wereldstad is het zelden windstil en blijken mensen erg vindingrijk in het tevoorschijn toveren van die ongrijpbare reuzen. Het grote probleem is ook dat we niet goed weten waar die reuzen vandaan komen, hoe ze ontstaan en hoe je ze blijvend de nek omdraait. Waanzin was ooit een straf

van de goden, bij Hippocrates was er sprake van een humorale disbalans en wij zien vandaag de dag ontregelde neurotransmitter-systemen als mogelijke oorzaak van psychotische denkbeelden. Een echte oplossing die het ontregelen van neurotransmitter-systemen moet voorkomen, zijn we nog niet op het spoor. In de zoektocht naar antwoorden zijn neurowetenschappers zo diep in het brein gedoken dat ze de weg naar buiten, waar de geestelijke problemen meestal ontstaan en worden ervaren, voorlopig niet gaan vinden.

Het fijne van verpleegkundige zijn is dat je niet in het brein hoeft te verdwijnen van een patiënt om je werk te doen. Sterker nog, het loont om dat niet te doen. De kracht van de verpleegkundige ligt in het vermogen om aan te sluiten bij de ervaringswereld van de patiënt. Als ik als verpleegkundige naast Don Quichot had gestaan, was het volgende niet helpend geweest:

‘Don Quichot, stop! De molens die je denkt te zien komen voort uit hyperdopaminerge stimulatie van het limbische systeem in je hersenen. Neem 10 mg olanzapine, dat stopt waarschijnlijk de neurobiologische ontregeling en dan verdwijnen de molens.’

Op basis van mijn zesjarige ervaring in het veld kan ik je verzekeren dat Don Quichot hierna zijn paard de sporen had gegeven en met geheven lans richting het strijdveld was verdwenen. Waarom? Als u reuzen ziet, heeft u echt geen boodschap aan de suggestie dat er sprake is van neurotransmitter-ontregeling. Dat heeft namelijk niets te maken met de reuzen die u nu aan de horizon ziet. Daar gaat het nu om en niet om die rare neurotransmitters. Even voor de goede orde: neuronen hebben geen ervaringen, mensen daarentegen wel. Praten tegen neuronen, werkt niet, of sterker nog, kan niet. Praten tegen mensen over hun ont-

regelde neuronen, is niet vaak helpend, zeker niet in crisissituaties. Een adequate verpleegkundige had het volgende tegen Don Quichot gezegd:

‘Ik begrijp dat je molens ziet daar aan de horizon. Zei je dertig stuks?’

‘Ja, maar liefst dertig stuks. Klaar om verbijzeld te worden in naam van mijn grote liefde!’

‘Met armen van twee mijl toch, zei je?’

‘Minstens, onbegrijpelijk dat je het niet ziet daar aan de horizon.’

‘Ik begrijp dat u ze ziet daar. Klinkt als een ongekend avontuur! En u wilt hiervan een overwinning maken ter ere van uw grote liefde Dulcinea?’

‘Natuurlijk, een eerbetoon aan haar grenzeloze schoonheid.’

‘Laten we een goed plan maken voordat u de aanval inzet, als u overhaast vertrekt komt de overwinning misschien wel in gevaar.’

Met een beetje geluk, krijg je met deze laatste suggestie Don Quichot zo ver om even van zijn paard te komen. De uitkomst van het gesprek wat je dan kan hebben zal niet zijn dat Don Quichot op basis van goede argumenten tot de conclusie komt dat er eigenlijk inderdaad geen reuzen zijn. Zo werkt het niet met wanen. De kunst is om een verbinding te onderhouden met een ervaringswereld waarin dingen gebeuren die voorbij de intersubjectieve ervaring gaan. Als verpleegkundige heb ik gelunched met mensen die ervan overtuigd waren geen ingewanden meer te hebben of eigenlijk dood te zijn en daarom overtuigd dat ze niet konden eten. Hoe doe je dat? Het helpt meestal niet om te zeggen dat iemand wel ingewanden heeft of niet dood is. Bijzonder genoeg, volstaat het soms om daar begrip voor te tonen en iemand met gepaste empathie aan te sporen toch maar een boterham te eten. Op eenzelfde manier heb ik wekenlang getafeltenist met

een jonge man die ervan overtuigd was een tweezijdige verlamming in zijn benen te hebben. Na afloop van de wedstrijd bedankte hij voor het spel, stapte in zijn rolstoel en rolde hij rustig terug naar zijn kamer.

Met een beetje geluk kan je Don Quichote van zijn paard praten. Met nog meer geluk neemt hij vrijwillig de medicatie, waarvan hij zeker weet dat hij deze niet nodig heeft en worden reuzen weer molens. Maar als iemand volhardt in het afstormen op reuzen en hiermee een ernstig gevaar vormt voor zichzelf en anderen eindigt hij op een gesloten afdeling. De grote uitdaging in de acute psychiatrie voor de zorgverlener is vaak: gedaan krijgen wat iemand niet wil, zonder het contact met of vertrouwen van de patiënt blijvend te verliezen. Dit is een ingewikkeld spel, dat niet altijd goed afloopt.

Wat motiveert iemand om dit werk te doen? Altruïsme? Met alleen de wens om mensen te helpen ga je het niet redden in de psychiatrische hulpverlening. Want sommige mensen zijn niet te helpen en de oplossingen die we hebben voor mensen met ernstige psychiatrische problemen zijn vaak suboptimaal op zijn best. Ik ben altijd onder de indruk geweest van de eerlijkheid van Menno ter Bree die in een column zegt tegen een patiënt: *“Ik kan absoluut niets voor je doen, maar dat kan ik heel lang volhouden.”*

Ik heb dat nog nooit durven zeggen tegen een patiënt, maar wel degelijk sterk gevoeld. Met alleen de wens om mensen te helpen, kom je er niet, ben ik bang. Zeker niet omdat we nog zo weinig begrijpen van geestelijke problemen, laat staan dat we weten hoe we ze moeten behandelen. De Amerikaanse neuroloog Spitzka zei aan het eind van de 19^e eeuw dat we in de psychiatrie experts zijn in zo'n beetje alles behalve de diagnose, pathologie en behandeling van waanzin. Het eerlijke antwoord is dat we in

de 21^e eeuw niet heel veel verder zijn als het gaat om de behandeling van ernstige psychiatrische aandoeningen als depressie, manie of psychose. Ja, we hebben een DSM, benzodiazepines, antidepressiva, stemmingsstabilisatoren, antipsychotica elektroconvulsiotherapie. Na het classificeren schieten we richtlijnconform gericht op breinen met bovenstaande middelen. Het beeld dat de psychiatrie nog steeds gevangen houdt, is het idee dat geestelijke stoornissen in essentie genetische of neurobiologische weeffoutjes zijn die zich voor ons verstoppen ergens onder de schedel. In de tekstboeken over geestelijke aandoeningen wordt ter verklaring de schedel gelicht en gewezen op anatomische dan wel neurobiologische afwijkingen. In de praktijk verdwijnen we daarom voortdurend in galop met onze interventies de breinen in van onze patiënten op zoek naar onze Tekstboek-Fantomen. Er zijn resultaten: mensen worden rustiger van benzodiazepines, de stemming kan verbeteren met antidepressiva, wanen en hallucinaties kunnen minder heftig worden met antipsychotica. Maar we begrijpen nog steeds niet goed hoe deze ziektebeelden ontstaan en vaak doen we aan niet meer dan symptoombestrijding.

We begrijpen niet hoe de menselijke ervaring uit neuronen opstijgt. Vooral nog lijkt er geen ervaren mogelijk zonder neurologische basis. Het gekke is dat de ervaring van iets zijn op geen enkele manier meer terug lijkt te passen in die neurologische basis. De bioloog Thomas H. Huxley verwoordt het mooi:

“But what consciousness is, we know not; and how it is that anything so remarkable as a state of consciousness comes about as the result of irritating nervous tissue, is just as unaccountable as the appearance of the Djinn when Alladin rubbed his lamp in the story, or as any other ultimate fact of nature.”

In de acute psychiatrie doen we op medicamenteus gebied

niet meer dan over het brein wrijven met bovenstaande middelen met onvoorspelbaar en onverklaarbaar succes. Het magische wrijven met antidepressiva en antipsychotica raakt in ieder geval nooit de onderliggende oorzaak van de aandoening. Maar in een acute crisis kan adequate symptoombestrijding het verschil tussen leven en dood betekenen.

De vraag blijft: waarom werken in de acute psychiatrie? Wat mij op de been houdt zijn de ongelooflijke ontmoetingen met mensen die zijn gestrand in werelden waar ik geen toegang tot heb. De voorzichtige wandeling langs de grenzen van een onbereikbare wereld en de pogingen om twee onverenigbare universa langzaam weer samen te brengen. De psychiatrie is de enige tak van sport waar je een wandeling kan maken met een man die de maan aan een onzichtbaar touwtje heeft en daarom niet onder een brug door wil. Wat doe je dan? Je maakt een wandeling waarin er ruimte is voor zijn ervaringswereld en die mogelijk is in de wereld waarin we samen bewegen.

In *Waanzin en Sneeuw* heb ik geprobeerd de bijzondere ontmoetingen die je hebt als verpleegkundige met andere belevingswerelden realistisch in kaart te brengen. Het verhaal volgt de verpleegkundige Jesse gedurende een avonddienst op een gesloten High Care afdeling in Amsterdam. Er zijn perspectiefwisselingen tussen de verpleegkundige Jesse en de verschillende patiënten die hij kruist. Ik heb geprobeerd om de waanzin op de huid te zitten: van binnen (de patiënt zelf) en van buiten (de stuntelende verpleegkundige). Het moet een eerlijk verslag zijn van de problemen die een verpleegkundige moet zien op te lossen en waar het filosofisch en praktisch wringt in de psychiatrie. Daarnaast maak je kennis met een bonte stoet van individuen die van alles mankeert en door het noodlot samengebracht is op een afdeling

achter een gesloten deur.

Het spreekt vanzelf dat ik mijn beroepsgeheim uiterst serieus neem. De opgevoerde personages zijn niet te herleiden tot de realiteit, maar kunnen elke avond zo voorbijkomen.

Tenslotte een woord van dank: ik had dit boek nooit kunnen schrijven zonder de waardevolle feedback van mijn collega's en helemaal niet zonder Naciye.

Willem Keizer

Amsterdam, november 2024

Plattegrond van de High Care Afdeling

Binnentuin HC		Artsenkamer		Fitness-ruimte		Creatieve ruimte		Binnentuin IC					
		tv		TC VK		Onderzoekskamer		tv					
		Huiskamer		WC VK		Huiskamer		Huiskamer					
		RB		WH LK				Keuken					
1		2		3		4		5		6		7	
								WH oven		G VR 11		12	
								medicijnkamer		13		14	
								Receptie		14		15	
6		7		8		9		10		16		17	
								A K		CR		18	
										19		20	

1 Marco Verschoor	6 Mark Boomstra	TC=Telefooncel	VR=Vergaderingruimte	11 Sam Boas	16 Karel de Groot
2 John Meijer	7 Simone van Keulen	VK=Voorraadkast	AK=Alzonderingskamer	12 Mandy Roosgaarden	17 Suzanne Brouwer
3 Marlies Vos	8 Benjamin Kuipers	WH=Washok	CR=Comfortroom	13 Carla Roozendaal	18 Teun Koster
4 Ayaz Keskin	9 Malti Sabajo	LK=Linnenkamer	RB=Rookballkon	14 Robert van de Ploeg	19 Ibrahim Daoudi
5 Tomasz Sokolowski	10 Akuba		G=Garderobe	15 Arjan van der Laan	20 Rachid Benkirane

ZONDER HOOFD

Niemand komt levend van deze planeet af en misschien is dat maar goed ook. Ik sta voor het raam en strijk met mijn vingers langs een langwerpige scheur in het glas. Alhoewel, waarom zou het daarboven of voorbij de ervaring van de mens niet beter zijn geregeld dan hier op aarde? Wat betekent daarboven eigenlijk nog in een universum waarvan we denken dat het oneindig is? Wat zei Burroughs ook alweer:

After one look at this planet any visitor from outer space would say: I WANT TO SEE THE MANAGER.

Het probleem is dat de transcendentale manager zoek is. Ik weet even niet meer of wij hem hebben vermoord, hij/haar/hen nooit bestaan heeft of enger nog dat dit eigenlijk gewoon de bedoeling is. Stel je voor dat er een schepper is die dit alles voor ogen had en tevreden ergens voorbij tijd en ruimte toekijkt. Ik geloof niet dat ik deze macabere knutselaar onder ogen wil komen. Ik hoop dat deze niet bestaat. Grote vragen, los ik vandaag niet op. En met te veel zuipen los ik alleen mezelf op. Ik kijk naar de lege wodkaflles en de overvolle asbak op tafel: 'Christus, wat een avond.' Die fles is opgegaan nadat ik thuiskwam uit de kroeg. Voordat ik de deur opendeed wist ik dat ze weg was. Gelukkig, heb ik altijd een fles in de vriezer voor noodgevallen. Eigenlijk

wist ik het al voordat ik de trap opliep vannacht. Volgens mij mompelde ik het op weg naar huis op de fiets en misschien heb ik het wel ergens geschreeuwd. Ja, ik heb het geschreeuwd. Natuurlijk heb ik het geschreeuwd. Wie probeer ik voor de gek te houden? Dronken dwaas... Bij het Marnixplantsoen ben ik in gesprek gegaan met het blauwe mannetje zonder hoofd. Ik houd van dat beeld. Hij staat gevangen in een voorwaartse val, stevig geaard op zijn linkerbeen en een eeuwig achter hem bungelend rechterbeen; klaar voor de stap die er maar niet van komt. In zijn rechterhand heeft hij een vioolkist en de linkerhand houdt elegant een hoed in de lucht boven een hoofd dat ontbreekt. Het ontbreken van een hoofd lijkt hem niet dwars te zitten in zijn voornemen de wereld in te gaan. Zo hoort het ook. Niemand weet wie hem gemaakt heeft. Ook dat weerhoudt hem er niet van op pad te gaan. Mijn vloeibare nachten eindigen wel vaker bij hem. Hij luistert graag, lijkt te weten waar ik het over heb en als ik langskom en niets zeg begrijpt hij het ook. Vannacht heb ik hem als eerste verteld wat hij eigenlijk al wist. Het bracht hem niet van zijn stuk. Hij zette zijn koffer niet neer en de hoed bleef hoog in de lucht. Ik ben naast hem gaan zitten en heb het een paar keer gefluisterd en toen toch maar hard geschreeuwd. Niet zozeer voor hem, maar voor mij. Het moest eruit, ik hoopte dat het zou opluchten. De nachtbus richting het Centraal Station ging ervandoor met mijn schreeuw en liet ons weer in stilte achter op het Marnixplantsoen. Het luchtte niet genoeg op, de wodka verstomde thuis alles wat niet opgelucht kon worden met een schreeuw. Ik begrijp heel goed waarom de blauwe man van ijzer zijn hoofd niet mist: geen verdriet, geen angst, geen twijfel en geen kater. Mocht ik moeten terugkomen op aarde dan als hem zonder hoofd en altijd vastberaden om tram 10 te halen.

‘Miaauw, Miaaaaauw.’

‘Hé, Bommel!’

De zwarte kat van de buurman strekt zich uit op tafel en trippelt rustig mijn kant op. Hij wil wat lekkers. Daar heeft hij recht op. Elke dag voordat ik naar mijn werk ga krijgt hij een bakje kattenmelk. Het is officieel de kat van de bovenbuurman Max, maar Bommel banjert door het hele pand en is misschien wel meer mijn kat geworden door de jaren heen. Hij zit midden op tafel en likt even zijn linker voorpoot schoon in afwachting van zijn reeds doorgegeven bestelling. Bommel laat zijn poot zakken en knippert tevreden met zijn ogen naar mij. Ik knipper terug. Bij het raam staat een versleten leren fauteuil die altijd bezaaid is met gedragen kleren en ongelezen secties van de krant. Daartussen nestelt hij zich het liefst voor de nacht, maar overdag zit hij daar ook graag om de straat in de gaten te houden. Alleen voor vogels die even willen rusten op de hoge takken van de boom voor het raam komt hij uit zijn stoel. In één sprong staat hij dan op de vensterbank om ze even goed in de gaten te houden. Hij laat ze niet los met zijn blik en maakt een bijzonder keelgeluidje dat klinkt als *kekekekek*. De rest van de wereld laat hij rustig passeren. Hij wacht me op bij de voordeur als ik uit de kroeg kom of na een avonddienst in de kliniek. Meestal gaan die dingen samen. Er is geen reden om me voor de deur op te wachten, want er is een kattenluikje gemaakt voor hem. Hij neemt dan het kattenluikje naar buiten en wacht bovenaan de trap op mijn komst. Vervolgens kijkt hij mij vragend aan en wacht rustig tot ik de deur openmaak zodat we samen door de voordeur naar binnen kunnen.

‘Ze is weg, Bommel.’

Hij kijkt me geduldig, niet begrijpend aan.

‘Wil je wat lekkers?’

Zijn ogen worden groot en hij springt van de tafel. Samen lopen we naar de keuken, ik heb koffie nodig en hij melk, ‘Hier jongen,’ ik schenk een schoteltje vol, ‘geniet ervan, voor jou.’ Tijd voor koffie, zonder cafeïne ga ik het niet redden vandaag. Ik heb vier dagen niet gewerkt, volgens mij sta ik de komende vier avonden op het rooster. Met wie werk ik eigenlijk vanavond? Ik hoop dat Sylvia er is. Een collega met overzicht: de vuurtoren in mijn regelmatig terugkerende katermist. Grote kans dat Jeroen er ook is, met hem zweef je altijd in een goede stemming richting het einde van de avond. Hij werkt het liefst avond- en nachtdiensten, want om vijf uur verlaat het hele bataljon van artsen, coassistenten, arts-assistenten en psychiaters het pand. Vanaf vijf uur runnen de verpleegkundigen de toko. In vier dagen kan er veel gebeuren op een psychiatrische afdeling. Zal Ayaz al wat minder katatoon zijn? Hoop dat hij weer begonnen is met eten en drinken. Het ging erg slecht met hem vorige week. En laten we hopen dat Malti wat minder geladen is. Dat zou een zegen zijn voor iedereen. De afdeling kan wel wat lucht gebruiken. De spanning was om te snijden vorige week. Malti liep rond als een vulkaan die elke vorm van menselijke interactie aangreep om gericht te ontploffen. Hoop dat de door ons verstrekte biochemische cocktail het magma van Malti wat heeft weten te bekoelen. Ze zal nog wel even nasmeulen voorlopig, ben ik bang.

‘Ze is weg, Bommel.’ Ik buk naast hem. Hij is druk met zijn schoteltje melk. ‘Echt weg.’ Hij werkt geconcentreerd verder. Als ik hem aai krult zijn staart automatisch omhoog, maar zijn aandacht blijft bij de melk. Tijd voor koffie. Als ik het keukenkastje opendoe zie ik dat ze de goede mokken heeft meegenomen. Er staat er nog één. Die was van mij. Dat klopt. Een gele mok zon-

der handvat. Spuuglelijk banaangeel van de kringloop. Gekocht voordat we een relatie hadden, dus echt van mij. Die mok gaat nergens naartoe, dat scheelt. De machine ratelt. ‘Koffie, godzijdank.’ Mijn blik valt op de Ajax-klok die pontificaal boven de koffiemachine hangt. Fuck, het is al twee uur geweest. Ik moet zo weg, anders mis ik de overdracht. Belangrijk om bijgepraat te worden over alle gebeurtenissen van de dagen die ik heb gemist. Ik hoop dat de manische ontregeling van Arjan niet voor verdere escalatie heeft gezorgd, schiet door mijn hoofd. Ik neem een grote slok koffie. Hij brak moeiteloos door alle medicatie heen vorige week. Hoop dat ze daar werk van hebben gemaakt. Kan bijna niet anders. Nog een grote slok. ‘Dag Bommel. Tot vanavond.’ Zijn aandacht is nog bij het schoteltje. Ik loop naar de huiskamer en pak mijn verfrommelde jas van de bank. Het wordt koud. Echt winterweer vanavond. Er is hevige sneeuwval voorspeld. Op de fauteuil van Bommel bij het raam ligt mijn zwarte hoodie. Ik schud hem uit en trek hem over mijn trui heen. Tijd om te gaan. Ik schiet in mijn jas en loop richting de deur. ‘Dag Bommel, tot vanavond.’ Hij zit een paar passen van zijn schoteltje in het midden van de keuken. Hij kijkt tevreden op en knippert omhoog. Ik knipper terug, sluit de voordeur en loop mijn jas verder aantrekkend de trap af.

‘Jesse?’

‘Yo Max, alles goed?’ Het is de bovenbuurman.

‘Ja man. Met mij alles goed. Zijn gangetje. Met jou?’

‘Oké, geloof ik. Beetje kater. Maar komt goed. Ga nu werken.’

‘Is ze weg?’

Ik blijf staan en kijk omhoog. Max hangt met zijn hoofd over de balustrade en kijkt naar beneden. Ik moet even nadenken en zucht: ‘Ja Max, ze is weg.’

‘Echt weg?’

‘Ik denk het wel, man.’

‘Zonde, man.’

‘Ja... kan het niet meer veranderen, ben ik bang.’

‘Zonde, man. Heb je mooi verknald.’

‘Waar heb je het over?’ Ik weet waar hij het over heeft.

‘Nou, zo eentje vind je niet meer, vriend.’

‘Wie, jij of ik?’ Hij heeft gelijk, maar dat hoeft ik nu niet toe te geven.

‘Jij,’ zegt hij na een kleine denkpauze.

‘Ouwe, jij kan niet eens je planten in leven houden. En je kat pist de hele gang onder. Volgens mij geef ik die kat vaker eten dan jij.’ Bijgoochem denkt mijn leven even te kunnen samenvatten in het trapgat.

‘Ja dat zal best, Jesse. Doe je goed. Ik weet dat ik zo’n vrouw niet meer tegen ga komen. En die planten zullen me reet roesten. Het gaat erom dat jij beseft dat jij deze niet moet laten gaan, vriend.’

‘Je hoeft mij niet te vertellen dat...’ ik moet even slikken en zwijg.

‘Weet je waarom ze weg is?’

‘Dat weet jij ook wel, Max.’

‘Je zuipt te veel.’

‘Ik denk dat... dat niet geholpen heeft nee... Jij wel?’

‘Nee, dat denk ik ook niet, vriend.’

‘Zullen we mijn leven een andere keer analyseren, Max? Ik kom te laat zo.’

‘Is goed jongen. Kom morgen effe hapje bij mij eten.’

‘Je kan niet koken, Max.’

‘Nou dan bestellen we toch wat, zeikerd.’

‘Ik moet komende dagen werken, maar laten we daarna hapje eten. Klinkt goed. Spreek je later.’

‘Rustig aan, Jesse. Is Bommel bij jou?’

‘Ja, is binnen. Heeft net melk gehad. Maak je kattenbak schoon. Het stinkt op de gang, ouwe smeerpipj.’

‘Ja, jaja, ga maar werken. Je komt te laat, zei je toch?’

Ik schiet de twee trappen af, zwaai de voordeur wijd open en laat deze met een goede smak dichtvallen, ‘Wegwezen hier. Slechte vibraties, godverdomme.’ De kou en het vooruitzicht van een dik pak sneeuw in Amsterdam verzachten de pijn een beetje. Ik moet in ieder geval weg van hier. Alles is vervuld van Isa. Die lelijke gele mok is van mij, maar de straat is van ons en zelfs de frisse winterwind ruikt vandaag naar Isa. ‘Godverdomme, weg hier.’ Ik spring op mijn fiets, heb weer behoefte om te schreeuwen, maar weet het te onderdrukken. Niet nu. Even hard trappen en de kou diep inademen, ‘Weg hier,’ mompel ik voor me uit en snel de straat uit. Ik glij met mijn fiets over het koude paars van de stad en volg het spoor van tram 10 richting de kliniek. Carmiggelt zei: *“Drinken is jezelf voorzichtig van de trap gooien.”* Volgens Isa gooi ik mezelf te vaak van de trap. Niet alleen volgens Isa, trouwens. Meer mensen zeggen dat. Ik geloof dat eigenlijk ook wel. Het is moeilijk om niet te liegen tegen jezelf, zeker als het gaat om tekortkomingen die je eigenlijk niet wil veranderen. Ik voel me thuis onderaan de trap en ik houd van de weg naar beneden. Sterker nog, ik houd iets meer van mensen die op weg naar beneden zijn, dan van de mensen die veilig bovenaan de trap blijven staan en misprijzend naar beneden kijken. Ook dat is een probleem van mij, volgens Isa. Ik kan niet tegen wat het normale leven van je vraagt en daarom werk ik in de psychiatrie. Misschien heeft ze wel een punt daar. Ik praat liever met onze draaideurpatiënt Benny over zijn undercoverbestaan in de psychiatrie dan dat ik met haar praat over alledaagse dingen die

gebeuren op kantoor of in haar vriendinnengroep. Ik haal inderdaad meer plezier uit een wandeling met Teun, een andere ster van de afdeling, om te praten over hoe om te gaan met de bevelen van zijn denkbeeldige vrouw dan uit een familiebrunch op zondag. Ik ga dan uit. Dat is niet eerlijk, maar ik kan er niks aan doen. Isa zegt dat ik vaak eigenlijk niet echt geestelijk thuis ben. Niet een levenspartner met wie je al die dingen kan doen en bespreken die je nou eenmaal moet doen als mensachtige in een relatie. Niet een man met wie je echte stappen gaat zetten op die trap omhoog, omdat ik eigenlijk wel tevreden van de trap naar beneden sodemieter. En daarmee niet een man met wie je een huis koopt, kinderen krijgt en rustig oud wordt. Ik wil ook helemaal geen hypotheek en zorgen voor mezelf is al een immense opgave gebleken de afgelopen 35 jaar. Laat staan dat ik een geschikte vader zou zijn. Hoe vaak kan je jezelf zonder kleerscheuren van de trap gooien? Ik gooi mezelf vrij vakkundig van de trap, al zeg ik het zelf. Onderaan de trap kijkt makkelijker omhoog dan daarboven en winst is snel weer gepakt. Ik ben een fanatieke klauteraar. Ik ervaar dit als een van mijn goede eigenschappen, geloof ik. Isa noemt dit grappig gelul. Daar zijn we het echt oneens. Ik geloof dat iedereen zich af en toe van de trap moet gooien, even naar beneden stuiten om te begrijpen waar je was. Houdt je scherp en plaatst dingen in perspectief. Niet alleen drinken is jezelf van de trap gooien, echt leven is dat ook. Oud worden of verstarren betekent je steeds voorzichtiger van de trap gooien totdat je ergens blijft staan op de trap en het verder wel gelooft. Om je heen blijven mensen komen en gaan in beide richtingen, maar jij gelooft het wel. Dit is nu jouw trede. Ik ben mezelf van de trap blijven gooien totdat ik iets heb gevonden wat ik echt leuk vind om te doen. Isa zegt dat ik mezelf zo vaak van

de trap heb gegooid dat ik alleen nog maar pas in de psychiatrie. Misschien heeft ze gelijk... Oorzaak en gevolg haal ik wel vaker door elkaar. Effect blijft hetzelfde: ik voel me thuis bij mensen die het leven niet begrijpen of niet passen in de bizarre mallen van onze maatschappij.

Ik parkeer mijn fiets tegen een nietje voor de kliniek. Voor de ingang zit Simone in haar paarse bontjas druk te praten in zichzelf. Achter haar leunt Mark lui rokend tegen de bakstenen muur. Een bolvormig mannetje in een te klein spijkerjasje voor wie de wereld te snel draait. Hij probeert zijn linkerarm op te steken als groet, maar stopt halverwege, de materie wil niet verder meewerken.

‘Hoi Jesse. Het is bijna drie uur nu. Is er nog wat ergs gebeurd?’

‘Nee hoor, Mark. Maak je geen zorgen, alles gaat goed vandaag op aarde.’

‘Je moet naar boven voor de overdracht. Het is bijna drie uur.’

‘Yes, goed idee. Ga ik doen.’

Simone vist een bijna lege fles cola uit een plastic tasje en stopt deze zorgvuldig in een ander versleten plastic tasje en mompelt:

‘Ze moeten met hun takken van mijn spullen afblijven, godverdomme.’

Dat vind ik ook. Ik staar naar de lucht boven de kliniek. Het gaat echt sneeuwen.

‘Ha, Simone. Alles goed?’

‘Ja ja... ik heb je gezien hoor. Ik heb alle spullen bij me hiero.’ Ze wijst naar de tassen voor haar op de grond.

‘Mooi werk, ik ga naar boven. Zie je zo.’

‘Ik blijf hier.’ Ze steekt haar handen in haar zakken en houdt haar blik op de grond.

‘Is goed, tot zo.’